

MEMO

Onderwerp:	Toezicht en handhaving energiebesparingsplicht
Opsteller:	Sjoerd de Vries (ODG) / Hans van den Biggelaar (Gemeente Groningen)
Datum:	30 november 2023

Inleiding

Deze memo bevat een voorstel voor de uitvoering van toezicht- en handhavingstaken energiebesparing. Vanaf 1 juli 2024 zijn deze taken onderdeel van het Basistakenpakket van omgevingsdiensten. In Groningen is besloten om hier vanaf 1 januari 2024 invulling aan te geven. In deze memo wordt beschreven hoe de energietaken uitgevoerd zullen worden in 2024 en de jaren daarna, en worden de financiële consequenties beschreven.

Gevraagde besluiten

1. Instemmen met de ingangsdatum 1 januari 2024 voor de uitvoering van het toezicht- en handhaving op energiebesparing;
2. Instemmen met gezamenlijke uitvoering door ODG en Gemeente Groningen in 2024;
3. Opdracht geven aan de ODG om medio 2024 een businesscase op te leveren, die zicht geeft via een aantal scenario's op aard en omvang van benodigde middelen.

Stand van zaken inrichting basistaak energiebesparing

Tijdens het AB van 19 oktober jl. heeft u een eerste beeld ontvangen van de consequenties van de per 1 juli 2023 doorgevoerde wijziging waarmee het toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht bij bedrijven verplicht onderdeel wordt van het basistakenpakket van omgevingsdiensten. Hierbij is aangegeven dat de ODG een werkelijke invoering hiervan per 1 januari 2024 nastreeft. In het genoemde eerste beeld was een voorlopige berekening opgenomen op basis van de nu bekende gegevens; ongeveer 5.500 bedrijven waar op periodieke basis toezicht gehouden dient te worden, waarvoor 12 FTE structureel aan beschikbare capaciteit benodigd zou zijn.

Dit inzicht is waardevol omdat het de Omgevingsdienst Groningen, maar ook haar deelnemers, een eerste gevoel en beeld geeft bij de omvang van deze taak; *wat komt er op ons af?* Tegelijkertijd onderkent eenieder dat een dergelijke uitbreiding bij de Omgevingsdienst Groningen op korte termijn praktisch niet realiseerbaar is en dat de raming van het energierelevante inrichtingenbestand deels (noodzakelijkerwijs) gebaseerd is op enkele aannames.

Daarom is bepaald dat de ODG tegen de achtergrond van het eerste beeld een concrete *aanpak* voor het jaar 2024 uitwerkt. Dus; op welke wijze zorgt de ODG ervoor dat het toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht gestaag op het adequate niveau (kwantitatief en

kwalitatief) wordt gebracht. Deze toezegging werken wij nader uit in deze memo. De ODG werkt daarbij samen met het bestaande expertiseteam bij de Gemeente Groningen, vanwege de kennis en inzet op energietoezicht die daar al is.

Afrondend is het waardevol te benoemen dat in de achterliggende weken een 'ronde langs de velden' heeft plaatsgevonden waarbij de ODG samen met de Gemeente Groningen op ambtelijk niveau het gesprek heeft gevoerd op dit onderwerp met de deelnemers.

Waarom is dit nodig ?

Alvorens dit nader uit te werken staan we kort stil bij de vraag; waarom is dit eigenlijk nodig? Het gaat hier namelijk niet om een 'bovenwettelijke' ambitie van een of meerdere deelnemers of van de ODG maar om het borgen van de uitvoering van een wettelijke taak die in de afgelopen jaren meermaals is 'aangescherpt'. Wij verwijzen ook graag naar de brieven die u september jl. heeft ontvangen van de Minister waarin deze wettelijke plicht nader wordt toegelicht en wordt gekoppeld aan de vigerende klimaatdoelstellingen.

Het belang van het reduceren van CO₂ uitstoot behoeft eigenlijk geen uitleg meer. Nagenoeg alle lokale overheden hebben dan ook een ambitieus klimaatprogramma voor de transitie naar een meer energie-neutralere samenleving. De rol van de industrie, landbouw en instellingen binnen deze transitie en ambitie is niet te onderschatten. Naast het duurzamer opwekken van energie dient een deel van de te reduceren CO₂-emissie in deze sectoren voort te komen uit energiebesparing en dus verhoging van de energie-efficiency. Zoals de minister begin juli 2022 aan de Tweede Kamer samenvattend schreef:

Energie die we niet gebruiken, hoeven we ook niet te produceren, te betalen of te importeren. Energiebesparing heeft positieve effecten op de energiekosten en het klimaat en maakt Nederland minder afhankelijk van fossiele brandstoffen.

Met de energiebesparingsplicht voor bedrijven en instellingen is het treffen van energiebesparende maatregelen verplicht gesteld. De Groningse gemeenten en de provincie Groningen zijn als bevoegd gezag verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken die voortkomen uit de milieuwetgeving. Deze taken zijn per 1 juli 2023 verplicht ondergebracht bij de Omgevingsdienst Groningen. Onder deze taken vallen ook energie gerelateerde werkzaamheden, zoals het toezien op naleving van de energiebesparingsplicht, de Informatieplicht energiebesparing en het beoordelen van energiebesparingsonderzoeken.

De energiebesparingsplicht levert echter ook direct en zichtbaar resultaat, of beter gesteld maatschappelijk effect, op. Zo is landelijk een geaccepteerde raming om uit te gaan van 5% energiebesparing wanneer het toezicht (en handhaving) wordt uitgevoerd bij een energierelevante inrichting. De ODG voert al langer energietoezicht uit en heeft daardoor al enig inzicht in wat deze werkzaamheden opleveren.

Daarnaast heeft de Gemeente Groningen reeds enkele jaren ervaring met de taakuitvoering en de effectiviteit hiervan. Zo zetten zij in op een combinatie van toezicht en advies. Een werkwijze waarbij naast het toezicht op verplichtingen ook wordt ingezet op advisering en het enthousiasmeren van bedrijven. Daarbij blijkt dat energiebesparing hand in hand gaat met meer comfort, efficiënter werken en flinke besparingen op energiekosten. Zeker als daarbij de vele subsidiemogelijkheden worden meegenomen, kan op vrijwillige basis een grotere besparing gerealiseerd worden dan allen met het afdwingen van de verplichte maatregelen. Op deze manier is een daadwerkelijke reductie van gemiddeld 11 % CO₂ behaald.

Dit betekent dus dat het adequaat uitvoeren van deze taak bijdraagt aan het behalen van de klimaat- en energiedoelstellingen. Naast goed voor het klimaat is dat ook goed voor de bedrijven zelf. Zij besparen immers blijvend op de energierekening. Voor de gemeenten draagt de gerealiseerde besparing bij aan het realiseren van de doelstellingen in de gemeentelijke duurzaamheidsprogramma's.

Voorgestelde aanpak Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht

In deze aanpak maken we onderscheid tussen de korte termijn, zijnde uitvoering in 2024, en de middellange termijn, zijnde 2025 en verder.

Aanpak 2024; uitvoering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht

Allereerst is het van belang dat deelnemers formeel de basistaak per 1/1/2024 overdragen aan de ODG. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke plicht. We kiezen in 2024 voor een pragmatische invulling van het toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Dit betekent dat we in 2024 (onder verantwoordelijkheid van de ODG) in gezamenlijkheid met de Gemeente Groningen de taken *uitvoeren* en *uitwerken* in een realistisch tempo. Deze periode benutten we tevens om ervaringscijfers te verkrijgen, bijvoorbeeld rondom het aantal energierelevante inrichtingen, benodigde toezichtfrequentie en de benodigde omvang van handhaving, zodat we de voorlopige berekening in het eerste beeld op basis hiervan kunnen toetsen aan gegevens uit de praktijk. De ODG en de gemeente sluiten daarvoor een samenwerkingsovereenkomst met een looptijd tot eind 2024.

In de praktijk leidt dit in 2024 tot een 'pool' van ongeveer 7 à 8 FTE aan energiespecialisten, deels in dienst bij de ODG en deels in dienst bij de Gemeente Groningen, die onder regie van de ODG regionaal uitvoering geven aan het toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht in de provincie Groningen. Qua prioritering geldt dat we starten met het toezicht bij bedrijven met het grootste besparingspotentieel, en dat bedrijven aangeschreven zullen worden, die nog niet aan de meldingsplicht hebben voldaan. Hiermee

zou in gezamenlijkheid een significante hoeveelheid aan beschikbare expertise¹ en capaciteit ontstaan waarmee voorlopig een adequate uitvoering van de wettelijke taak geborgd is.

Bovenstaande aanpak is pragmatisch en tevens kostenneutraal, omdat de financiering voor de pool met energiespecialisten wordt namelijk gedekt deels uit de tijdelijke Rijkssubsidie SPUK-THE en deels vanuit de bestaande begroting van de Gemeente Groningen.

Aanpak 2025 en verder; Uitvoering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht

Medio 2024 wordt een business case opgesteld, die ter besluitvorming wordt voorgelegd aan het Bestuur. Deze vormt de basis voor de uiteindelijke *inrichting* van deze taak. Deze businesscase zal dan ook, op basis van vergaarde data en inzichten uit de uitvoeringspraktijk, zicht geven op o.a.;

- Omvang van het energierelevante inrichtingenbestand per deelnemer
- Realistische kengetallen op de relevante producten
- Beleidskeuzes zoals; varianten in toezicht frequenties en de diepgang van toezicht
- Werkwijzen/methodes (denk bijv. aan risicogericht/informatiegestuurd)

Bovenstaande wordt vervolgens in de businesscase verwerkt in een aantal scenario's waarbij de combinatie van beleidskeuzes en het aantal energierelevante inrichtingen per deelnemer de ingrediënten vormen voor de benodigde financiële dekking (per deelnemer per jaar). Voor het opstellen van de businesscase stelt de ODG in 2024 een projectleider aan. De kosten voor de inhuur van deze medewerker zullen door het bestuur moeten worden gedragen.

Belangrijk hierbij te benoemen is dat de huidige financieringsstroom via de SPUK THE tijdelijk van aard is en loopt tot en met 2026.

Projectkosten

Conform het gebruikelijke proces rondom het opstellen van businesscases worden de projectkosten op basis van nacalculatie in rekening gebracht. Voorgesteld wordt dat deze kosten verdeeld worden over de deelnemers (met uitzondering van gemeente Groningen), waarbij de hoogte van de deelnemersbijdragen als verdeelsleutel gehanteerd wordt.

¹ De taak wint ook aan complexiteit, bijvoorbeeld door toevoeging van ETS-bedrijven, derhalve is naast extra capaciteit ook het binnenhalen van bepaalde hoogwaardige expertise een doelstelling.

